

DOI: 10.31866/2410-1311.37.2021.236008
УДК 378.016:[378.6:7

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ ПРОФЕСІЙНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ В МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Биркович Тетяна Іванівна^{1а}, Варивончик Анастасія Віталіївна^{2а},
Мазур Богдан Миколайович^{3б}

¹Доктор наук з державного управління, професор,
ORCID: 0000-0003-3276-2029, e-mail: byrkovychtetiana@gmail.com,

²Доктор мистецтвознавства, доцент,
ORCID: 0000-0002-4455-1109, e-mail: varivonchik@ukr.net,

³Народний художник України, доцент,
ORCID: 0000-0002-6231-8941, e-mail: bogdanmazur1969@gmail.com,

^аКиївський національний університет культури і мистецтва,
вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133

^бНаціональна академія образотворчого мистецтва і архітектури,
вул. Вознесенський узвіз, 20, Київ, Україна, 04053

Для цитування:

Биркович, Т.І., Варивончик А.В., & Мазур Б.М. (2021). Особливості навчання студентів професійної майстерності в мистецьких закладах вищої освіти. *Питання культурології*, (37), 103-113. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.37.2021.236008>.

Анотація

Мета статті — з'ясувати особливості навчання студентів професійної майстерності в закладах вищої освіти мистецького профілю в умовах реформування, що безпосередньо впливає на майбутнє мистецької освіти в Україні. Методологію дослідження визначають загальнонаукові теоретичні методи аналізу, синтезу й абстрагування, що дало змогу вивчити специфіку навчання студентів професійної майстерності в мистецьких закладах вищої освіти та здійснити переосмислення їхньої ролі й місця і в освітній системі, і в суспільстві загалом. Наукова новизна дослідження визначається осмисленням теоретичних і практичних особливостей навчання студентів професійної майстерності в мистецьких закладах вищої освіти, що пов'язано із затвердженням стандартів вищої освіти із культурно-мистецьких спеціальностей та відповідності міжнародним стандартам із збереженням фундаментальних мистецьких вітчизняних традицій. Висновки. Встановлено, що під час навчання студентів професійної майстерності в закладах вищої освіти мистецького профілю необхідно враховувати соціальні зміни, науковий прогрес, їхню роль і місце в освітній системі чи навпаки — деструктивні перетворення в суспільстві та його інституціях, які також впливають на формування свідомості й підсвідомості студента й викладача. Виявлено, що у фаховій підготовці

© Биркович Т. І., 2021
© Варивончик А. В., 2021
© Мазур Б. М., 2021

Стаття надійшла до редакції: 28.04.2021

студентів у мистецьких закладах вищої освіти ключове місце відводиться педагогічним нововведенням у культурно-мистецьких освітніх процесах (самоосвітній, дослідницький, управлінський, психологічний тощо). Сутність цих процесів полягає передусім у зміні ставлення студента до процесу навчання та осмисленні свого місця в мистецькій галузі. Важливе значення для професійної підготовки студентів має самостійна робота, що як специфічна форма освітньої діяльності потребує самовдосконалення, розширення світогляду, поглиблення знань, планування та ін., оскільки саме зацікавлення студентом певною спеціальністю спрямовує його на оволодіння професійною майстерністю.

■ **Ключові слова:** освіта; мистецька освіта; професійна майстерність; творчі професії; мистецькі заклади вищої освіти

■ Вступ

Становлення сучасної мистецької освіти України потребує ґрунтовного аналізу науковців та практиків з погляду прийняття низки законодавчих змін щодо функціонування мистецької освіти, а також об'єктивного осмислення вітчизняної історії мистецької освіти.

З набуттям чинності Закону України «Про освіту» від 5 вересня 2017 р. № 2145-VIII визначено механізми реалізації масштабної освітньої реформи в Україні. Зокрема, у Статті 21 визначено поняття спеціалізованої освіти, її види, умови здобуття та отримання відповідних компетентностей, а також рівні отримання освіти (кількох або усіх), державних гарантій щодо її отримання, важливість раннього виявлення й розвитку індивідуальних особливостей.

Частина друга Статті 21 визначає мистецьку освіту як спеціалізований вид освіти, що передбачає формування у здобувача спеціальних здібностей, естетичного досвіду й ціннісних орієнтацій у процесі активної мистецької діяльності, набуття особою комплексу професійних, зокрема виконавських компетентностей, спрямованості на професійну художньо-творчу самореалізацію особистості й здобуття кваліфікацій у різних видах мистецтва (Верховна Рада України, 2017).

Сучасна професійна мистецька освіта зазнає чимало реформ і трансформацій. Особлива увага приділяється інноваційним методам навчання, завдяки яким майбутні фахівці відчують на собі «дихання» інноваційної освіти. Оскільки студенти творчих спеціальностей також мають володіти певними компетенціями, у рамках освітнього процесу компетентнісний підхід у навчанні відіграє ключову роль, є методологічною основою в системі модернізації вищої професійної мистецької освіти. Наголосимо також, що у різних напрямках її підготовки — аудіовізуальне мистецтво та виробництво; дизайн (зі спеціалізацій «Графічний дизайн», «Дизайн одягу (взуття)», «Дизайн середовища», «Промисловий дизайн»); образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація; хореографія; музичне мистецтво; сценічне мистецтво; архітектура та містобудування тощо) — діють власні професійні стандарти.

У сучасному науковому полі поняття «мистецька освіта» є предметом вивчення педагогічних, мистецьких, культурологічних, філософських, психологічних наук. Означена освітянська сфера досліджувалася багатьма українськими

вченими (О. Баніт, Н. Базилевич, Л. Воєвідко, Т. Дмитренко, Т. Єрмакова, І. Зяюн, С. Коновець, О. Отим, Т. Скорик, О. Фейчер, Г. Філіпчук, О. Щолкова та ін.), однак малодослідженими залишаються питання аналізу проведення реформ у мистецькій освіті, які сьогодні активно впливають на її подальший розвиток.

■ **Мета статті**

Мета статті полягає у висвітленні особливостей навчання студентів професійної майстерності в мистецьких закладах вищої освіти, яка сьогодні перебуває в найактивнішій фазі реформування, що безпосередньо впливає на майбутній розвиток мистецької освіти в Україні. Методологію дослідження становлять загальнонаукові теоретичні методи аналізу, синтезу та абстрагування, що дало змогу простежити становлення навчання студентів професійної майстерності в мистецьких закладах вищої освіти, які перебувають у процесі реформування та певною мірою потребують переосмислення їхньої ролі й місця і в освітній системі, і в суспільстві загалом. Наукова новизна статті визначається вивченням теоретичних і практичних особливостей навчання студентів професійної майстерності в мистецьких закладах вищої освіти, що пов'язано із затвердженням стандартів вищої освіти із культурно-мистецьких спеціальностей та відповідності міжнародним стандартам із збереженням фундаментальних мистецьких вітчизняних традицій.

■ **Виклад матеріалу дослідження**

Мистецькі заклади вищої освіти відіграють провідну роль у становленні та формуванні національної мистецької школи України та є відображенням її мистецького життя. Педагогічний досвід професорсько-викладацького складу в мистецьких закладах вищої освіти і, відповідно, творчі досягнення їхніх вихованців є вагомим внеском у розвиток сучасного українського та світового мистецтва.

Найважливішим завданням сучасної освіти в мистецьких закладах такого типу є формування й розвиток особистості, здатної до творчої діяльності. Широкий спектр сучасних технологічних нововведень у систему навчання творчих професій і багатогранність взаємин людини з навколишнім світом висувають перед мистецькими закладами вищої освіти завдання розвитку творчого потенціалу особистості студента, що визначає здатність людини до творення у всіх сферах життєдіяльності. Важливим є те, що студенти мистецьких спеціальностей повинні не тільки володіти художніми, мистецтвознавчими, графічними, музичними чи хореографічними знаннями, а й розвивати якості, необхідні для максимальної реалізації творчого потенціалу, адже «мистецька освіта — це засіб, який сприяє розвитку людських ресурсів, необхідних для використання їхнього цінного культурного капіталу...» (Міністерство культури України, 2015).

У багатьох українських мистецьких закладах вищої освіти професійна підготовка творчих особистостей спрямовується переважно на традиційні види діяльності. Особливо важливими є індивідуальні заняття студента з викладачем. Актуальність цих тверджень доводить проведене нами опитування студентів та випускників (практикуючих митців) у різних регіонах України. Майже 90 % з опитаних митців наголошують на важливості індивідуальних занять у мистецькій

освіті й на тому, що вона матиме максимальний ефект тільки тоді, коли студенти не лише оволодіватимуть художньо-мистецькими, мистецько-графічними, музично-мистецькими, хореографічно-мистецькими знаннями, а й будуть людьми творчими, здатними розвивати в собі якості, потрібні для максимальної реалізації творчого та, зокрема, художнього творчого потенціалу. С. Коновець зазначає, що спостерігається потреба в зміні підходів і до змісту професійної підготовки з образотворчого мистецтва студентів ЗВО, і до принципових позицій щодо її творчо-активізуючої та особистісно-орієнтованої спрямованості (Коновець, 2011, с. 44). Однак відповідно до нових освітніх вимог, які запроваджуються для всієї системи освіти України, зокрема і для мистецьких спеціальностей, зменшуються в навчальних планах години, які відводяться на індивідуальні заняття, що негативно може вплинути на ефективність освіти.

Мистецькі заклади вищої освіти визначаються такими критеріями:

- особливими умовами навчання студентів професійної майстерності, що полягають у використанні індивідуальних занять як основного виду навчальної діяльності;
- особливими умовами визначення ефективності діяльності мистецьких закладів вищої освіти;
- високою собівартістю підготовки студентів професійної майстерності (мистецьких кадрів);
- особливістю працевлаштування випускників тощо.

У мистецтві все визначається особистістю митця, який, за висловом Леонардо да Вінчі, у величчю своєї творчості стає «онуком Бога», оскільки має владу створювати власну реальність — чи то художню, чи то педагогічну, чи їх художньо-педагогічний синтез (Отич, 2014, с. 114). Тому в мистецьких навчальних закладах повинна панувати творча атмосфера, адже немає нічого більш шкідливого, ніж залучати вихованця до мистецтва силою, інакше можна назавжди відвернути його від мистецтва і художньо-творчої діяльності (Отич, 2014, с. 120).

Думку О. Отич поділяють також Н. Базилевич, Т. Дмитренко, І. Зязюн, які зауважують, що душа художника не терпить насилля над собою. Про це знає, напевно, кожен із вас. Їй не можна наказати: «любуй», «страждай», «радій» або «ненавидь». Вона залишається глухою до наказів і не відгукнеться на насилля. Душу можна лише захопити (Зязюн та ін., 2008, с. 128). Це значить, що тільки комфортний, професійний і творчий клімат повинен панувати в мистецьких закладах вищої освіти. Наприклад, система вищих мистецьких навчальних закладів Королівства Швеції має досить розгалужену структуру. Саме мистецтво визначено відповідно як творчу діяльність, що стосується декоративних, емоційних чи красномовних виразів, або як результат такої діяльності. Концепція мистецтва часто включає образотворче мистецтво, мистецтво та ремесла, архітектуру, скульптуру та музику (Фейчер, 2018, с. 75).

Особливістю вступу в заклад вищої освіти мистецького профілю, відповідно до чинного законодавства України, є складання вступником творчого конкурсу для здобуття ступеня молодшого бакалавра та бакалавра.

Творчий конкурс — це форма вступного випробування для здобуття ступеня молодшого бакалавра, бакалавра на основі повної та загальної середньої освіти.

ти, яка передбачає перевірку та оцінювання творчих та/або фізичних здібностей вступника (і навіть здобутої раніше спеціалізованої освіти), необхідних для здобуття вищої освіти за спеціальністю, що включена до Переліку спеціальностей, прийом на навчання за якими здійснюється з урахуванням рівня творчих та/або фізичних здібностей вступників, затвердженого наказом Міністерства освіти і науки України від 15 жовтня 2020 р. № 1274 (Міністерство освіти і науки України, 2020).

Науково-педагогічні працівники ЗВО входять у комісію, яка проводить творчий конкурс вступника, за результатами якого встановлюється оцінка від 100 до 200 балів (перескладання не допускається) та враховується в загальному конкурсному балі вступника. Основна ціль творчого конкурсу при вступі на мистецької спеціальності — надати вступнику можливість продемонструвати знання і навички, які підтверджують його готовність опанувати обраний фах.

Зазначимо, що мистецький досвід науково-педагогічних працівників мистецьких закладів вищої освіти, які віддають свої знання, сили й навички та найкращі роки творчого злету для формування сучасної національної та світової творчої еліти є малодослідженими науковцями і не враховується в процесі підготовки вимог до функціонування та розвитку мистецьких спеціальностей під час прийняття відповідних нормативно-правових актів. Тому важливо, щоб вимоги до митців-педагогів були інші, ніж вимоги до педагога-теоретика, оскільки студенти отримують великий обсяг теоретичного матеріалу з дисциплін, які не завжди допомагають на практиці, оскільки теоретичних знань недостатньо для мистецьких професій. До того ж часто спостерігається, що дисципліну читають викладачі, які не мають відповідного практичного досвіду, що є неприпустимо для навчання студентів мистецьким професіям.

Методик викладання в мистецьких закладах вищої освіти існує багато, і кожна з них має свої переваги й недоліки, оскільки є певні особливості навчання студентів мистецьких спеціальностей, які потребують індивідуального підходу. Саме індивідуальний підхід викладання є основним; він буде ефективним лише тоді, коли запропонований викладачем шлях є науково виправданим та перевіреним на практиці. Зокрема, О. Баніт (б.р.) зазначає, що індивідуальна система художника-педагога, хоча і містить у собі творчу основу, але не може бути довільною й випадковою (с. 2).

Самостійна робота майбутніх музичних фахівців орієнтована на виконання таких завдань: визначення вимог та умов, необхідних для організації самостійної навчальної і наукової роботи студентів; створення умов для реалізації єдиного підходу професорсько-викладацького складу до організації самостійної роботи студентів з метою закріплення та поглиблення їхніх знань, професійних умінь, навичок та компетенцій; сприяння формуванню у студентів практичних навичок самостійної роботи з опрацювання та засвоєння навчального матеріалу, виконання індивідуальних завдань з навчальних дисциплін (курсіві роботи, проекти, індивідуальні навчально-дослідні завдання, презентації, самостійні роботи тощо); сприяння оволодінню сучасними технологіями навчання (комп'ютерні, мультимедійні, ресурси мережі Інтернет тощо); сприяння формуванню в студентів культури вдумливої роботи, самостійності й ініціативності в пошуку й набутті

знань, необхідних для гармонійного розвитку особистості майбутніх фахівців (Восвідко, 2015, с. 328).

Стандарти вищої освіти з кожної спеціальності розробляє центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки з урахуванням пропозицій галузевих державних органів, до сфери управління яких належать заклади вищої освіти, і галузевих об'єднань організацій роботодавців та затверджує їх за погодженням з Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти (Міністерство освіти і науки України, 2017). Проте сучасні стандарти вищої освіти для мистецьких спеціальностей не відображають усі потреби для належної підготовки студента-митця.

Розглядаючи проблему модернізації фахової мистецької освіти в контексті сучасних гуманістичних ідей, О. Щолокова (2014) зазначає, що можна виділити низку завдань, які вимагають першочергового вирішення. До них належать:

- переосмислення світоглядно-методологічних основ гуманістичного пізнання;
- забезпечення гуманістичної спадкоємності в мистецькій освіті, піднявши її ефективність на всіх етапах й особливо на завершальному — у галузі вищої мистецької освіти;
- упровадження різних навчальних програм, спрямованих на вивчення здобутків своєї національної культури та культур інших народів світу з пріоритетом духовних і моральних цінностей.

Мистецька освіта в Україні є найбільшим надбанням, однак за цими словами стоять її носії — реальні люди, викладачі та професори. Викладач має розробити власну систему надання знань, яка повинна містити творчу основу, але не може бути довільною і випадковою. Специфіка мистецької освіти вимагає глибоких знань і практичних навичок, які приходять лише з багаторічним досвідом, саме тому одним з найважливіших складників є взаємодоповнююча співпраця досвідченого професорсько-викладацького складу і молодих креативних викладачів.

Мистецька освіта визнана у всьому світі однією з фундаментальних у відновленні якісної освіти. Основними стратегічними напрямками в цій галузі є забезпечення доступності мистецької освіти та її високої якості шляхом розроблення сучасних освітніх стандартів з дотриманням традиційних методик і практик. Саме традиційні принципи навчання мистецтву із застосуванням сучасних практик дають змогу вирішити соціальні та культурно-мистецькі проблеми, які стоять перед сучасним суспільством. Тому без традицій та досвіду корифеїв у мистецькій освіті — навчання студентів професійної майстерності є неможливим.

Сьогодні вітчизняна мистецька освіта є однією з небагатьох галузей, що конвертована в європейський та світовий освітній і професійний простір. Легалізуючи дипломи при виїзді за кордон з метою працевлаштування, фахівці, які пройшли мистецько-виконавчу підготовку в мистецьких закладах вищої освіти, користуються попитом у мистецьких колективах європейських університетах, консерваторіях та коледжах.

У здійсненні управлінської діяльності мистецьких закладів вищої освіти важливо забезпечити дотримання принципів компетентності, фаховості, прозорості, довіри, демократизму, колегіальності, доброчесності та збереження комфорт-

ного творчого клімату. Основним у процесі навчання професійної майстерності та оволодіння мистецькою творчістю має бути не технічна підготовка, а відкриття можливостей для самовираження в мистецтві, отримання естетичного задоволення та донесення його до інших.

Висновки

Отже, специфіка сучасного навчання студентів професійної майстерності в мистецьких закладах вищої освіти полягає в індивідуальному підході до викладання спеціальних дисциплін та потребує додаткового регулювання, оскільки затверджені стандарти не можуть відобразити весь розширений перелік вимог до результатів навчання. Запорукою успішного та професійного фахівця після закінчення навчального закладу є не лише особисте прагнення студента до творчої спеціальності та мотивація з боку закладу вищої освіти, а й важливість участі викладача в розвитку особистості студента, що супроводжується індивідуальним підходом.

Мистецька освіта — це скарб, культурне надбання, примноженню якого потрібно приділяти особливу увагу. Перспективи подальших досліджень визначаються різноаспектним вивченням теоретичних і практичних особливостей навчання студентів професійної майстерності у мистецьких закладах вищої освіти в плані взаємозв'язку міжнародних стандартів і фундаментальних традицій українського мистецтва.

Список використаних джерел

- Баніт, О. В. (б.р.). *Психолого-педагогічні чинники професійної майстерності викладачів графічного дизайну в вищих навчальних закладах мистецького профілю*. <https://core.ac.uk/download/pdf/32305367.pdf>
- Верховна Рада України. (2017, 5 вересня). Про освіту: Закон України (№ 2145-VIII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
- Воєвідко, Л. М. (2015). Компоненти фахової підготовки студентів мистецьких спеціальностей. *Педагогічна освіта: теорія і практика*, 18, 326–331.
- Зязюн, І. А., Базилевич, Н. Г., Дмитренко, Т. Г., Кривонос, І. Ф., Малаканова, Л. В., Пивовар, Н. М., Тарасевич, Н. М., Ткаченко, А. В., Українець, Л. Ф., & Шпета, О. Г. (2008). *Педагогічна майстерність*. Богданова А. М.
- Зязюн, І. А., Філіпчук, Г. Г., Отич, О. М., Семенов, О. М., Лобач, О. О., Соломаха, С. О., Сотська, Г. І., Флегонтова, Н. М., Вовк, М. П., Шумілова, І. Ф., Котирло, Т. В., Омельченко, А. І., Грищенко, Ю. В., Філіпчук, Н. О., Тринус, О. В., Дубінець, І. В., Голік, О. Б., Кутова, О. М., & Ткачова, Н. П. (2013). *Учитель мистецьких дисциплін у дискурсі педагогічної майстерності*. Бердянський державний педагогічний університет.
- Коновець, С. (2011). Особливості професійної підготовки вчителів образотворчого мистецтва у вищих навчальних закладах. *Вісник Львівської національної академії мистецтв*, 22, 36–47.
- Міністерство культури України. (2015, 24 липня). *Система культурно-мистецької освіти*. http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244933672&cat_id=244931901

- Міністерство освіти і науки України. (2017, 1 червня). *Методичні рекомендації щодо розроблення стандартів вищої освіти*: Наказ (№ 600 (у редакції наказу Міністерства освіти і науки України від 30.04.2020 р. № 584)). http://edu-mns.org.ua/img/news/8982/Metodichni_rekomendaciji_2020_z_Nakazom.pdf
- Міністерство освіти і науки України. (2020, 15 жовтня). *Про затвердження Умов прийому на навчання для здобуття вищої освіти в 2021 році*: Наказ (№ 1274). <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/vstup-2021/Nakaz%201274.pdf>
- Отич, О. М. (2014). *Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи*. Імекс-ЛТД.
- Фейчер, О. О. (2018). Зарубіжний досвід королівства Швеції у побудові системи управління вищими навчальними закладами мистецької освіти. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Менеджмент соціокультурної діяльності*, 1, 64–77.
- Щолокова, О. П. (2007). Модернізація фахової мистецької освіти у контексті сучасних гуманістичних ідей. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*, 4(9), 11–14.

References

- Banit, O. V. (n.d.). *Psykhologo-pedahohichni chynnyky profesiinoi maisternosti vykladachiv hrafichnoho dyzainu v vyshchyykh navchalnykh zakladakh mystetskooho profilii [Psychological and pedagogical factors of pedagogical professional skills of graphic design teachers in higher education in arts profile]*. <https://core.ac.uk/download/pdf/32305367.pdf> [in Ukrainian].
- Feicher, O. O. (2018). Zarubizhnyi dosvid korolivstva Shvetsii u pobudovi systemy upravlinnia vyshchymy navchalnymy zakladamy mystetskoï osvity [Foreign experience of the Kingdom of Sweden in building a management system for higher education in art education]. *Kyiv National University of Culture and Arts' Bulletin. Series: Management of Socio-Cultural Activity*, 1, 64–77 [in Ukrainian].
- Konovets, S. (2011). Osoblyvosti profesiinoi pidhotovky vchyteliv obrazotvorchoho mystetstva u vyshchyykh navchalnykh zakladakh [Features of professional training of teachers of fine arts in higher educational institutions]. *Bulletin of Lviv National Academy of Arts*, 22, 36–47 [in Ukrainian].
- Ministry of Culture of Ukraine. (2015, Juli 24). *Systema kulturno-mystetskoï osvity [The system of cultural and artistic education]*. http://mincult.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=244933672&cat_id=244931901 [in Ukrainian].
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2017, Juni 1). *Metodychni rekomendatsii shchodo rozroblennia standartiv vyshchoï osvity [Methodical recommendations for the development of higher education standards]: Order (№ 600 (as amended by the order of the Ministry of Education and Science of Ukraine from 30.04.2020 r. № 584))*. http://edu-mns.org.ua/img/news/8982/Metodichni_rekomendaciji_2020_z_Nakazom.pdf [in Ukrainian].
- Ministry of Education and Science of Ukraine. (2020, October 15). *Pro zatverdzhennia Umov pryomu na navchannia dlia zdobuttia vyshchoï osvity v 2021 rotsi [On approval of the Terms of admission to higher education in 2021]: Order (№ 1274)*. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/vstup-2021/Nakaz%201274.pdf> [in Ukrainian].

- Otych, O. M. (2014). *Osnovy pedahohichnoi maisternosti vykladacha profesiinoi shkoly [Fundamentals of Pedagogical Skills of a Vocational School Teacher]*. Imeks-LTD [in Ukrainian].
- Shcholokova, O. P. (2007). Modernizatsiia fakhovoi mystetskoï osvity u konteksti suchasnykh humanistychnykh idei [Modernization of professional art education in the context of modern humanistic ideas]. *Scientific journal of National Pedagogical Dragomanov University. Series 14. Theory and methodology of arts education*, 4(9), 11–14 [in Ukrainian].
- Verkhovna Rada of Ukraine. (2017, September 5). *Pro osvitu [About Education]: Law of Ukraine* (№ 2145-VIII). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> [in Ukrainian].
- Voievidko, L. M. (2015). Komponenty fakhovoi pidhotovky studentiv mystetskykh spetsialnosti [Components of professional training of students of art specialties]. *Pedagogical Education: Theory and Practice*, 18, 326–331 [in Ukrainian].
- Ziazun, I. A., Bazylevych, N. H., Dmytrenko, T. H., Kryvonos, I. F., Malakanova, L. V., Pyvovar, N. M., Tarasevych, N. M., Tkachenko, A. V., Ukrainets, L. F., & Shpeta O. H. (2008). *Pedahohichna maisternist [Pedagogical Skills]*. Bohdanova A. M. [in Ukrainian].
- Ziazun, I. A., Filipchuk, H. H., Otych, O. M., Semenoh, O. M., Lobach, O. O., Solomakha, S. O., Sotska, H. I., Flehontova, N. M., Vovk, M. P., Shumilova, I. F., Kotyrlo, T. V., Omelchenko, A. I., Hryshchenko, Yu. V., Filipchuk, N. O., Trynus, O. V., Dubinets, I. V., Holik, O. B., Kutova, O. M., & Tkachova, N. P. (2013). *Uchytel mystetskykh dystsyplin u dyskursi pedahohichnoi maisternosti [Teacher of Art Disciplines in the Discourse of Pedagogical Skills]*. Berdiansk State Pedagogical University [in Ukrainian].

SPECIAL FEATURES OF THE PROFESSIONAL SKILLS TRAINING OF STUDENTS IN ART INSTITUTIONS OF HIGHER EDUCATION

Tetiana Byrkovych^{1a}, Anastasiia Varyvonchyk^{2a}, Bohdan Mazur^{3b}

¹DSc in Public Administration, Professor,

ORCID: 0000-0003-3276-2029, e-mail: byrkovychtetiana@gmail.com,

²DSc in Art Studies, Associate Professor,

ORCID: 0000-0002-4455-1109, e-mail: varivonchik@ukr.net,

³People's Artist of Ukraine, Associate Professor,

ORCID: 0000-0002-6231-8941, e-mail: bogdanmazur1969@gmail.com,

^aKyiv National University of Culture and Arts,

Kyiv, Ukraine

^bNational Academy of Fine Arts and Architecture,

Kyiv, Ukraine

Abstract

The purpose of the article is to find out the special features of the professional training of students in art institutions of higher education in the context of reform, which directly affects the future of art education in Ukraine. The research methodology includes general scientific theoretical

methods of analysis, synthesis, and abstraction, which made it possible to study the special features of the professional training of students in art higher education institutions and to rethink their role and place both in the educational system and in society as a whole. The scientific novelty of the research is determined by the comprehension of the theoretical and practical features of the professional training of students in art institutions of higher education, which is associated with the approval of higher education standards in cultural and artistic specialities and compliance with international standards while preserving fundamental artistic domestic traditions. Conclusions. The article demonstrates that during the professional training of students in art institutions of higher education it is necessary to take into account social changes, advancement of science, their role and place in the educational system, or vice versa — destructive transformations in society and its institutions, which also affect the formation of the conscious and the subconscious of students and teachers. It is revealed that pedagogical innovations in cultural and artistic educational processes (self-educational, research, administrative, psychological, etc.) are essential to the professional training of students in art institutions of higher education. The essence of these processes is primarily to change the student's attitude to the learning process and understanding of his place in the art industry. Student's independent studying is important for their professional training, which, as a special form of educational activity, requires self-improvement, broadening of the outlook, knowledge enhancement, planning, etc., since it is the student's interest in a certain speciality that encourages his desire for the mastering of the professional skills.

■ **Keywords:** education; art education; professional skills; creative professions; art institutions of higher education

■ ОСОБЕННОСТИ ОБУЧЕНИЯ СТУДЕНТОВ ПРОФЕССИОНАЛЬНОМУ МАСТЕРСТВУ В ХУДОЖЕСТВЕННЫХ ЗАВЕДЕНИЯХ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

■ Биркович Татьяна Ивановна^{1а}, Варивончик Анастасия Витальевна^{2а}, Мазур Богдан Николаевич^{3б}

■ ¹Доктор наук по государственному управлению, профессор,
ORCID: 0000-0003-3276-2029, e-mail: byrkovychtetiana@gmail.com,

■ ²Доктор искусствоведения, доцент,
ORCID: 0000-0002-4455-1109, e-mail: varivonchik@ukr.net,

■ ³Народный художник Украины, доцент,
ORCID: 0000-0002-6231-8941, e-mail: bogdanmazur1969@gmail.com,

■ ^аКиевский национальный университет культуры и искусств,
Киев, Украина

■ ^бНациональная академия изобразительного искусства и архитектуры,
Киев, Украина

■ Аннотация

Цель статьи — выяснить особенности обучения студентов профессиональному мастерству в заведениях высшего образования художественного профиля в условиях

реформирования, что непосредственно влияет на будущее художественного образования в Украине. Методологию исследования определяют общенаучные теоретические методы анализа, синтеза и абстрагирования, что позволило изучить специфику обучения студентов профессиональному мастерству в художественных заведениях высшего образования и осуществить переосмысление их роли и места в образовательной системе и в обществе в целом. Научная новизна исследования определяется осмыслением теоретических и практических особенностей обучения студентов профессиональному мастерству в художественных заведениях высшего образования, что связано с утверждением стандартов высшего образования культурно-художественных специальностей и соответствия международным стандартам с сохранением фундаментальных художественных отечественных традиций. Выводы. Установлено, что во время обучения студентов профессиональному мастерству в заведениях высшего образования художественного профиля необходимо учитывать социальные изменения, научный прогресс, их роль и место в образовательной системе или наоборот — деструктивные преобразования в обществе и его институтах, которые также влияют на формирование сознания и подсознания студента и преподавателя. Выявлено, что в профессиональной подготовке студентов в художественных заведениях высшего образования ключевое место отводится педагогическим новшествам в культурно-образовательных процессах (самообразовательный, исследовательский, управленческий, психологический и др.). Сущность этих процессов заключается прежде всего в изменении отношения студента к обучению и осмыслению своего места в художественной отрасли. Важное значение для профессиональной подготовки студентов имеет самостоятельная работа, которая как специфическая форма образовательной деятельности требует самосовершенствования, расширения кругозора, углубления знаний, планирования и др., поскольку именно интерес студента к определенной специальности направляет его на овладение профессиональным мастерством.

■ **Ключевые слова:** образование; художественное образование; профессиональное мастерство; творческие профессии; художественные заведения высшего образования